

farmagjaldið kann beinleiðis sammetast.

e. Dansk virki klára seg við lægri skiftisavlopi, serliga tá havt verður í huga, at tey sjálvi bera útreiðslurnar av sølu og fígging.

Hví er munur á

Tað skal dentur verða lagdur á, at í hesi sammeting er als ikki tikin hædd fyri donsku feskfiskaframleiðsluni, sum bert vildi gjørt munin enn størri.

Men annars skuldi ein hildið, at virkini saman við Fiskasøluni høvdu størsta áhuga at fáa klárlagt, hvar munurin er í virkis- og sølulíðnum í Danmark og Føroyum. Tað eru jú stórar upphæddir, sum liggja ímillum, og hvørt oyr./kg ráfisk merkir 1 mill. kr. árliga til ella frá hjá vinnuni.

Á fiskivinnutinginum í 1986 visti eg á, at tað var ein grundleggandi munur á donskum og føroyskum fiskiðnaði. Í Danmark er fullkomiligt vinnuligt frælsið. Tað er fri kapping, sum avger, hvat tey gjalda fyri fiskin. Og í Danmark er eingin fiskasøla, sum okkara, og virkini selja sjálvi sína framleiðslu, og tí er tað fult út ábyrgdin hjá hvørji einstakari virkisleiðslu at fáa sum mest burtúr.

Sum kunnugt hava vit eina heilt aðra skipan. Og sigast skal beinanvegin, at er nakað galið hjá okkum, so er tað sjálv skipanin, og ikki teir, sum umsita hana. Tað er neyvan ivi um, at manningin á søvæl Fiskasøluni, sum á virkjunum, gera eitt eftir umstøðunum dygdargott arbeiði.

Viðtøknar í Fiskasøluni ein forðan?

Um vit meta eitt fritt orðaskifti, og so tað, at øll sjónarmið verða umbodað, sum eina treyt fyri at fáa mest møgulegt burtúr, so er sjálv skipanin í Fiskasøluni ein forðan. Fyri tað fyrsta eru reglurnar við atkvøðugreiðslu á aðalfundi tær, at tað er meirilutin, sum setir alla nevndina. Um vit hugsa okkum til, at 51 prosent av limunum standa fyri eini linju, so kunnu hesi 51 prosentini seta 100 prosent av nevndini, soleiðis at tey 49 prosentini als ikki verða umbodað. Tí er tað ein teoretiskur møguleiki fyri, at meirilutin altíð vil úthýsa minnilutanum. Hetta vil av sær sjálvum gera tað, at einki orðaskiftið verður, og ein slíkur felagsskapur kann koma í vanda fyri at stívna í tí verandi.

Henda skipan verður ikki rimiligari av, at øll áhugamál eru umbodað í umbodsnævndini. Fiskasølan hevur fleiri

limabólkar, sum ikki neyðvendigvis hava somu áhugamál í øllum viðurskiftum. Talrikasti bólkurin er vorðin alararnir. Hesir hava ikki so heilt nógv til felags við flakavirkini. Men á aðalfundi hava stórt sæð allir virknir limir eina atkvøðu, og tá kunnu alararnir væl stemma flakavirkini niður. Tá so »meirilutin« hevur valt ta nevnd, hann vil hava, kunnu alaraatkvøður verða avgerandi fyri mál, sum hava við flakavirkini at gera ella øvugt.

Tað rætta vil vera fyrst og fremst at avtaka »meirilutavaldið« soleiðis, at eisini áhugamál hjá minnilutanum kunnu verða umbodað í nevndini, men annars eiga sernevndir at taka sær av áhugamálum hjá hvørjum bólki. T.d. kundi ein nevnd verið fyri alarar, ein fyri flakavirkini og aftur ein fyri tey skip, sum eru beinleiðis limir. Felags-áhugamál kundu so verið avgjörd í eini felagsnevnd, har allir bólkar eru umbodaðir.

Fleiri fiskasølar ella hvat?

Sum sagt er dagliga virksemd hjá einum føroyskum flakavirkisstjóra nógv øðrvísi enn hjá øðrum stjórum. Hann avger ikki hvønn prís, hann vil lata fyri fiskin. Hann hevur onga ávirkan á, hvat fæst fyri ta lidnu vørna. Og hann avger heldur ikki, hvat skal framleiðast. Øll hesi viðurskifti verða ásett í einum hópi av umfarsskrivum, sum hann fær sendandi frá Fiskasøluni og Ráfiskanevndini.

Alt hetta kann vera mikið gott, men tað er ikki vist, at henda mannagongd gevur besta úrslitið. Vist er eisini á fyrr, at henda skipan ikki leggur nóg

stórt trýst á sølu- og virkislið. Fiskasølan vil jú til eina og hvørja tíð áseta eitt rakstrargjald, sum dekkar hennara útreiðslur. Hetta rakstrargjald inngongur jú í prísútrokningina hjá prísnevndini, sum dekkar virkini inn uttan mun til marknaðarprís. Spurningurin hevur eisini verið frammi, um vit skuldu hava tvær javnstórar fiskasølar, sum so kunnu kappast á jøvnum fæti. Hetta kann sjálvsagt vera. Men royndirnar í dag eru, ið hvussu er, at teir ymsu útflytararnir skiftivís skuldseta hvønn annan fyri at undirbjóða. Verður ov nógv av tí, er ikki nógv vunnið.

Ein annar møguleiki er at lata virkin og fiskasølu í størri mun virka sum eina eind. Tað skuldu tey eisini gjørt á pappirinum, men í praksis er talan um ymskar atskiltar stovnar. Um virkini í størri mun vóru við í søluarbeiðinum, kundi hetta helst givið eitt betri úrslit. Hetta má eisini merkja, at komast má frá verandi stívu skipan, har Fiskasøl-

Eisini neyðugt við broyting í prísásetingini

Tað er eisini neyðugt við eini broyting í prísásetingini. Flest øll eru samd um, at hon eigur at verða broytt, meðan fleiri boð hava verið uppá, hvussu hetta skal skipast í framtíðini. Uppskot hevur verið frammi um uppboðsskipan eins og í Danmark. Men her eru fleiri ivamál, so hetta verður neyvan framtíð fyrsta umfari.

Sjálur hev eg eitt uppskot á fiskivinnutinginum í 1986. Samb. hesum uppskoti skuldu virkini ikki longur verða tryggjað allar útreiðslur í prísútrokningini, eins og gjørt verður nú. Í staðin fyri skulu virkini fáa tillutað ein ávisan part av framleiðsluvirðinum til gjalding av øllum útreiðslum, líka frá pakkittilfari til rakstrargjald til Fiskasøluna. Hetta vildi merkt, at við »normalum« prísnum vildi virkið havt javnvág. Men um tað eydnaðist at fáa hægri prisir enn »normalt«, vildu virkini fingið sín part av hesi hækking. Hinvegin skal virkið gjalda sín part av hallinum, um prisirnir falla niður um tað »normala«. Við eini slíkari skipan vildu virkini fingið ein heilt annan áhuga fyri veruliga at fingið mest møgulegt burtúr og samstundis áhuga fyri at halda útreiðslurnar so lágar sum gjørligt.

Ein slík skipan vildi gjørt tað, at spurningurin um rakstrargjald vildi verið ein spurningur bert millum virkini og Fiskasøluna, meðan tað í løtuni eru skip og fiskimenn, sum gjalda rakstrargjaldið gjøgnum prísútrokningina.

Tað er neyvan ivi um, at eitt slíkt »systemsifti« hevði verið ein fyrimunur. Ein av fyrimunum um fyri Fiskasøluna og virkini vildi, ið hvussu er verið tann, at um vit tá framvegis fáa ov lítið burtúr, so er orsøkin, ið hvussu er ikki tann, at sølu- og framleiðslulið eru tryggjað av »systeminum«. Tá mugu møguligir atfinningar leita aðrar vegir.

Tíðin farin

Nú gjørdist hetta helst longsta tala, sum er hildin á ársaðalfundi hjá Fiskasøluni, og nú er tíð til at lata aðrar fáa orðið. Men vónandi ber til at fáa eitt orðaskifti um hesi mál, og eydnast hetta, er onkursvegna vón fyri framman.